

texty

číslo 87
léto 2026

Knihy poslední

Někdy před třiceti lety, kdy byly knihy v našem životě mnohem podstatnější, se v hovorech často vracela jména Kundery a Vaculíka. Je možné, že jsme nad literaturou trávili tolik času? Je. Dobré to bylo. Jestli užitečné, nevím, ale dobré jo. A teď, v jednom okamžiku, vycházejí „poslední“ knihy těchto titánů české prózy.

Koupil jsem si posledního Kunderu. Hlavně proto, že se to sluší. A při čtení *Pomalosti* postupoval neobyčejně pomalu. Ach, bylo to tentokrát trápení: nutil jsem se knihu dočíst a neodložit ji. Nudil jsem se a převelice se divil, jak text zestárl. A nebylo to překladem.

Proto jsem s obavami bral do rukou též pravděpodobně poslední knihu Vaculíkovu, *Starou postel*. (Byť jeden nevydaný rukopis ještě existuje.) Bude to při čtení stejná nuda? Též jen jakási povinnost? Pravda, tady nešlo o úplně neznámé území. Něco dávala tušit PEN klubem v počtu 200 kusů vydaná bibliofilie *Postel*. A už tady bylo patrné jazykové inovátorství.

Tentokrát zrovna toto bylo pro mě překážkou, kterou jsem musel zdolávat. Protože čeho je mnoho, toho je příliš. Proud neologismů a přehlídka tělesnosti. Po prokousání se první částí se ale můj postoj ke knize proměnil.

Ano, je to tělesné, až pornografické, ale jsou v tom textu místa, pro která to všechno vezmete na milost. A věčně osahávaný prostor mezi mužem a ženou se promění v poezii. Možná jí tam pro někoho nebude mnoho, ale je tam.

Otevřený text s detailním zachycením intimních okamžiků by v době svého vzniku určitě vyvolal pozdvižení, hlavně ve spojitosti se známým jménem. Z datace jednotlivých částí je vidět, že nevznikal lehce: autor se k němu opakovaně a mnohokrát vracel. I přes obecnou známost Vaculíkova života mezi dvěma ženami pochopitelné, proč byl publikován s odstupem.

Ale dnes, v době leccemus uvyklé? Ohlasů mnoho neočekávám. Sterilní text to není. Umělá inteligence jej (zatím) nenapsala. Má své kouzlo. Spíše však představuje doplněk košatého díla autorova. Až zas tak úplně nepřekvapující.

Na rozdíl od Kundery tento text, ač starší, zestárl mnohem méně. A koneckonců – mám z něj radost.

–pak–

Obsah:

úvodník

Pavel Kotrla: Knihy poslední___2

próza

Pavel Kotrla: Žloutek___8_10

Jakub Chrobák: Povídka___32_36

poezie

Petr Ligocký: × × ×___4_5

Irena Šťastná: × × ×___6_7

Ondřej Hložek: × × ×___10_11

Benedikt Zuzaník: × × ×___11_12

Alžběta Johanka Petrová: × × ×___19_20

Filip Hrazdil: Pohyby zúžené
na zápěstí___20_21

překlad

Herman Charles Bosman:

Elixír lásky___13_18

Oscar Wilde: × × ×___18

Tugomir Matić: Kam zmizely ryby___23_25

Dumitru Țepeneag: Nezbytné
svatby___26_28

jen tak

Martin Škabraha: O nástrahách
radiokarbonového datování z hlediska
snad až přehnaně historického
romanopisectví___28_32

Dalibor Malina: S chlapy
kolem Textů___36_38

René Kočík: Ještě jeden dopis
na letní Bystřičku___40_41

recenze

Jakub Chrobák: Malá recenze na dvě
básně, jednoho básníka a jednoho
editora___38_40

comics

Janazapa: Promarněná šance___42_43

PETR LIGOCKÝ

Jdu po šipkách nebeských ptáků
brodím se mokrou trávou
i ostny ostružin

nakonec
mě však stejně nepustí
úzký potok

Usínám pod hvězdami
vítr se opírá
do okolních smrků

nebe dnes víc než jindy
podpírá Kasiopea

Úvozem mezi ohradníky
na cestě se zbůhdarma kroutí
slepýší ocásek

Anamnesis VI

Toho léta mi strejda Mirek
pomáhal zabít a vykuchat
mého prvního holuba

byl to mladý urostlý samec
co před několika dny
rozkloval hlavu
jedné z mých chovných hrdliček

*vem ho jemně do ruky
a několikrát pohlad'*
ukázals mi názorně
aniž bys mě připravil na to
že mu během následující vteřiny
zničehonic utrhneš hlavu

Větrné ráno
Emilka běží po hřišti
zatím ji ještě předběhne
sebemenší lístek

Ictus XXV

Už se sotva držíš
na nohou

když ses musel posledně
v koupelně něčeho přidržet
odneslo to topení

ani sedání už nemáš
pod kontrolou

vždycky když si sedáš
tak vlastně padáš

Chladím si nohy v řece
najednou mě zcela obklíčí
drobné mřenky

Na zarudlém nebi
čmouha odpoledne
netopýr předvádí
poslední akrobatickou sestavu
tráva v poli
stojí nehybně

Ictus XXVI

Volám si s mámou
vyprávím jí o svých starostech
a ona aby to aspoň trochu odlehčila
o tom jak dneska
zase pomáhala tátovi
na toaletní židli

zase to nestihli

Petr Ligocký (1990), polonista a redaktor nakladatelství Protimluv. Publikoval v domácích i zahraničních časopisech. Je zastoupen v několika antologiích. Vydal čtyři básnické knihy, naposledy sbírku *Předtím než se setmí* (Klenov, 2025). Zabývá se rovněž překládáním současné polské poezie. Autor dvou publikací o polském malíři Józefu Sowadovi. Pracuje jako lektor v Centru vzdělávání Knihovny města Ostravy.

IRENA ŠŤASNÁ

Esther v srpnovém poli

Vlaštovky strouhají břišky všechna strniště.
Den je sepnut teplými slinami lízátká které drží.

Zdviž našeho života stoupá vzhůru pomaleji
než v jiné dny. Slunce vypaluje jizvy i modřiny.

Mraky stojí. Křídla sviští. Sliny lepí. Bůh spí.

Ali

Vmnoha domech této vesnice probíhá neštěstí.
Ve třech pokojích visí u stropu tečka smrti.
Jsou to věci hrozivé syté nezkrotné a správné.

Bylo to takto: tlamička času ji začala pojídat
s podzimem.

Nejprve oči. Zmizela barva. Jako když
dopíšou fixy.

Bulvy zvodnatěly. Pohled ustrnul. Pak přišlo
na řadu tělo.

Mizelo.

Když jsme na její počest zasadili strom u cesty
hýřil barvami jásal.

Mizení

To rozlehlé město přestávalo mít obrys.
Vidět byli jen dva muži
jak za sebou táhnou dvoukolák a vzdalují se.

Kola vozíku se ztenčovala odíráním o asfalt.
Ubývaly i plosky nohou oběma mužům.

S jejich každým krokem kupředu vysychala
i prohlubeň v níž bylo město uloženo.
Vytrácelo se. Přestávalo být. Až navečer
úplně zaniklo.

I ty jsi jakožto jeho obyvatelka nezřetelná.
Už tě nemůžu nahmatat. Nejsi. Nebo jsi ale
už jen
velkým čirým sklem do kterého brzy narazí
ptactvo.

x x x

Všichni andělé se dali na scestí
cvakali přitom zubama a jejich tkáňové
náhrady
se neustále drolily. Přesto se u toho pokoušeli
přežvykovat placenty svých matek jako by to
byl tabák.

Kdosi vpředu hvízdnul a těm nejstarším
z průvodu
se vlasy rozdělily na strany. Vprostřed vznikla
pěšinka
táhnoucí se temnými lesy kde se na jehličí
našlapovalo
měkce.

I tentokrát zůstali pospolu. Jen jim zkřehly kosti
zvápenatěly posunky a konečně se přiblížil
konec pouti.

Ještě bylo žádáno prolézt úzkým korytem
řeky a mlčet
což se nepovedlo ledaskomu.

Jen čtyři vítězní zůstali. Jen tito se mohli
rozhodnout
ulehnout nazad. Rozpřáhnout ruce. Připažit
rozpažit
a znázornit tak křídla která ještě nikdy nikdo
nespatřil.

x x x

Den kdy se začneš usmívat bude mít na nebi
ptáky
šrám od tryskáče a odlesky všech nehtů
které sis
ustříhla během života.

Ty natáhneš hrdlo po směru letu letadla.
Přitom minoritský klášter bude mít stále stejná
okna
i růže pnoucí se zpoza zdí.

Vítr ti zpřeháže vlasy a všechno ostatní bude
libovolné.
Kluzce odhodlaně zajímavě tě obkrouží lymfa.
Ptáci ponesou nové mouchy v hrdlech. A jen vítr
přetrvá jako jediný nositel významu tohoto
života.

PAVEL KOTRLA

Žloutek

*Mówiłeś dzień to tylko ja i ty
I że dla mnie łańcuch gór
I rzekę stworzyć możesz jeśli chcę
Możesz stworzyć dzień bez chmur*

*Ja wierzyłam
Twoim słowom*

Mira Kubasińska, W co mam wierzyć

Vedle postele stála napůl prázdná láhev vína. Sauvignon. Leželi vedle sebe ve spodním prádle. Ona jen v kalhotkách. Ještě mezi nimi k ničemu nedošlo, aspoň ne dnes. Prozatím jim stačila radost z blízkosti těl, z toho, že jsou.

„Nemáš chuť si zahrát takovou hru?“

„Jakou?“

Líně se protahovala. Hrála si s ním, sledovala, jak ji pozoruje.

„Pavel pořád koketuje s východem, a tak mi, paradoxně, k Vánocům dal knížku, která je věnována výkladu Kámasútry a východním milostným praktikám a hrám.“

„Takže jsi na něco zajímavého narazila?“

Pozoroval, jak pomalu odchází do kuchyně.

„Počkej, kam jdeš?“

„Nechej se překvapit. Máš vajíčka?“

„Jasně. Ty chceš teď něco vařit?“

Zeptal se zaraženě.

„Ale ne.“

Její bosá chodidla zanechávala na lino-leu tiché otisky, které se pozvolna vytrácely. Vytáhla z ledničky vejce, roztukla ho vidličkou a začala nad umyvadlem oddělovat žloutek od bílku. Soustředila se pouze na žloutek, bílek nechávala volně stékat.

„Ale sakryš! Tak nic ještě jednou.“ Soustředila se až příliš. Dívala se za žloutkem mizejícím v odtokovém otvoru. Napoprvé to nevyšlo.

„Co vlastně děláš?“

„Potřebuju celý žloutek.“

„Pořád mi není jasné, na co.“

„Chvilku vydrž a uvidíš.“

Její hlas zněl tajemným příslibem. Vracela se zpět s úsměvem a opatrnými kroky. Na lžici nesla lesklý žloutek. Byl obnažený jako oni dva.

„Co s ním chceš, prosím tě, dělat?“

Trochu se posunul na posteli, aby jí udělal prostor, který mezitím zabral.

„Pavel to se mnou nechtěl zkusit. Prý nechutné. Ale ty bys mohl. Vezmu si ho do úst. Budeme si ho předávat.“

„Pravidla?“

„Cílem je, aby žloutek vydržel co nejdéle a co nejvícekrát se předal. Trénuje se tím schopnost ovládání se a asi i schopnost odolávat nebo zvyšovat přitažlivost. Prostě bych to s tebou ráda vyzkoušela.“

Suše polkl. Mohl snad protestovat? Levou rukou si prohrábla vlasy a neposednou kadeř zastrčila za ucho.

„Tak jo. Sice syrové vajíčko jsem měl naposledy jako kluk u babičky na prázdninách, když mi ho rozkvedlala v mléku s medem proti nachlazení.“ Při vzpomínce se otřepal. Táhnoucí se bílek, který nešel překousnout, mu vždycky připomínal ústřice. Ty také nemusel.

„Je to teda trochu naturalistické, skoro jak u lovců sběračů, ale proč ne, jsem pro každou špatnost.“

Pootevřela ústa a nechala žloutek vklouznout dovnitř. Oči jí rozverně zářily a v jejich hloubce viděl prohánět se mořské tvory. Tlakem dlaně do prsou ho položila na záda a posadila se mu obkročmo na břicho. Naklonila se nad něj, zavadila o něj bradavkami, a lehce spustila žloutek ze své pusy do jeho. Jejich rty se při této výměně nedotkly.

Žloutek zastudil. Byl hedvábně hladký a klouzal. Skoro se zakuckal.

Upřeně se mu dívala do očí.

Chvěli se potlačovaným vzrušením. Napětím mu pulzovala krev ve spáncích. Bylo dusno. Prodlužovali tu chvíli a zpomalovali čas. Přihnula si z láhve vína a s okamžikem předání nespěchala. Měl strach, že vzrušením polkne žloutek, který držel na jazyku. Připadalo mu, že stojí ve věčnosti a čas pádí kolem.

Žloutek už dávno ztratil svůj chlad a zvláchněl. Svíčka dohořela, ale jejich těla se leskla ve světle pouličních lamp.

Konečně další výměna.

Rozhoduje ten, kdo má žloutek, nebo kdo čeká s otevřenými ústy?

Ted' byl na řadě on. Naklonil se nad její ústa a nad její jazyk, na který opatrně spustil žloutek.

Taková hra se nedá hrát dlouho. Bylo to něžné, bylo to vášnivé. Jeden z okamžiků, které se už nebudou opakovat. Mohl by ji

milovat a miloval ji. Ale zároveň věděl, že ji ztrácí. Oddalovaná rozkoš, při které se mu ztrácela. O to silnější, že naposledy. A v okamžiku, kdy to ani jeden nečekal, obal žloutku povolil a žloutek se roztékal. Mísil se s vínem a slinami, se vzájemnými pohledy a doteky. Jejich těla byla dávno propletená. Chvěli se a věděli, že už se to opakovat nebude, že je to naposled. Že se vrací k Pavlovi. K někomu, kdo si hrát neumí. Zastavit to neuměl.

Malá kapka žloutku jí ulpěla v koutku úst. Slízl ji.

ONDŘEJ HLOŽEK

x x x

Kdesi na pasece
pod nebem
vyrůstají ze země
všechny vykácené stromy.
Z jejich třísek se rodí
nová píseň krve.
Život mi ukazoval
košatá zrcadla,
jak chutná březová míza
z kmene a od té doby mi
koluje v žilách jejich rytmus.
Každý setnutý strom uvnitř
těch cév zpívá znova.
Je to píseň tichá, beze slov
a tesknoutou se nese
do korun živých.

x x x

Na Velký pátek země spí,
ani list se nehne,
kořeny drží tiše dech.
Tři cibulky narcisu někdo vyškubl
z půdy.
Hlína puká
v lomozu zadrženého chvění.
Něco se láme
z klidu.
Neporušíme rostoucí
žlutý křik jara.

x x x

Světlo vývařovny
zahalila tma závěsů.
Každý večer, když uléháš,
vím, jak je těžké

zůstat vzhůru pro můry,
které chytáš kolem
mé spící hlavy.
Neboj se.
Neděs se.
Já nespím taky.
Vespolek.

x x x

Dal jsi mi první
rybářský prut.
Byl to kus seříznuté
větve s multiplikátorem.
K tomu velký červený splávek,
olůvko a háček.
Pyšně jsem si jej nesl k vodě
a nahazoval chlebovou střidu.
Nikdy jsem nic nechtyl.
Ale ta jednota,
být chvíli vodou,
být chvíli vůní návnady.
Jako být na chvíli dospělý,
bez všech zkušeností a křížků.

BENEDIKT ZUZANÍK

CHTĚL BYCH TĚ VZÍT ZA RUKU

a pohladit po vlasech
Zlíbat tě
Celičkou
Ty jsi však svůj příběh
jenž si
umně selnut
zacpává uši
před nevítanou kakofonií
jiných žánrů
napsala jinak
Lineárně
bez epizod a digresí
úhledným rukopisem premiantky
skautskou propiskou
kterou ti jako dítěti
dali do vínku
Narativ „milovnice života“
plný světla
Ale i moje
pošetilé
beztvaré
„nekomfortní“
výkřiky
patří do Knihy života

A zůstanou
už jednou provždy
načmárané
mou krví
hned vedle tvého
antisepticky rozšafného příběhu

ŽENA ZA OKNEM

Byla jsi to ty?
Stojím ve tmě
vzhlížeje roztouženě
jako k ikoně Bohorodičky
Nevíš
kdo jsi
Stojím ve tmě
Na okraji propasti
kterou jsi vyhloubila
bez stopy lítosti
Mlčky
Stojím ve tmě
Jako žebrák
hltaající očima
hostinu
na prostřeném stole
Stojím ve tmě
Za hranicí
o níž jsem netušil
že ji někdy
překročím
Já-on
Tebou stvořený
Stojím ve tmě
Byla jsi to ty?

XIX

Pro Z. F.

Každý z nás mluví zcela
odlišným jazykem:
tím mým je výkřik srdce,
vy mlčíte v tom svém.

A snad jsem prostě vstoupil
do zakázaných míst
a s každým dalším veršem
jen živím nenávist.

HERMAN CHARLES BOSMAN

Elixír lásky

Jak jste mluvil o rostlině *džuba* (povídá oom Schalk Lourens), tak tu zná v Maricu každý. Roste vysoko na svazích a říká se, že je zapotřebí utrhnout jednu z jejích malých červených bobulek o půlnoci a že se to musí udělat za úplňku. A pokud jste mladý muž a toužíte po tom, aby se do vás zamilovalo nějaké děvče, tak stačí, když mu šťávu z té bobule vymačkáte do kafe.

Říká se, že když holka vypije šťávu z *džuby*, zapomene na všechno možné. Zapomene, že máte moc nízké čelo, hubu jak vrata a že vám odstávají uši. Dokonce zapomene i na to, jak vám předminulý týden říkala, že by si vás nevzala, ani kdybyste byl poslední chlap v Transvaalu.

Ví už pak jenom, že se z mužského, co se na něj dívá přes prázdný hrnek od kafe, stal náramný fešák. Z toho jasně vidíte, jak ta kytka musí být účinná. Vždyť si vemte, jak někteří chlapi v Maricu vypadají.

Jeden mládenec, kterého jsem znal, ale nebyl z té šťávy dvakrát nadšený. Vlastně vždycy tvrdil, že ho předtím, než jednou v noci vylezl do svahu, aby utrhl jednu z těch červených bobulek, měly holky mnohem radši. Podle něho tahle ztráta přízně u místních dívek nejspíš souvisela s tím, že chvilku potom, co utrhl tu bobuli, přišel o větší množství předních zubů.

Došlo k tomu, když ho otec té dívky (což byl člověk dost prchlivý) přistihl, jak se snaží jeho dceři vymačkat šťávu z *džuby* do hrnku.

A zatímco ostatní pak básnili o kouzelných vlastnostech tohoto elixíru lásky, ten hoch jenom tiše poslouchal a posměšně ohrnoval ret v místě, kde dřív míval přední zuby.

„Tak tak, chlapci,“ povídá nakonec šislavě. „Asi jsem tu bobuli utrhl ve špatnou dobu. Možná ještě nebyl úplněk nebo tak něco. Nebo to třeba nebylo přesně o půlnoci. Ještěže jsem ty bobule neutrl dvě, když už jsem tam byl.“

Všichni jsme se shodovali v tom, že je to smutné, co ta rostlina tomu mladíkovi provedla.

Ale s Gideonem van der Merwe to dopadlo jinak.

Jednou v noci jsem si šel zalovit do *veldu* s lampou připevněnou na klobouku. Však víte,

jaký lov mám na mysli: ve světle lampy vidí člověk jenom oči toho, na co míří, a když ho chytanou, dostane tři roky. Lovit při světle lampy je nezákonné od té doby, co jednoho policajta takhle střelili do nohy, když stopoval pašeráky dobytka na bečuánské hranici.

Soudce v Zeerustu, který se nevyznal v metodách pašeráků, dospěl k závěru, že šlo o nehodu. Rozsudek uspokojil všechny kromě toho policajta, který měl ještě pořád zafačovanou nohu, když přišel k soudu. Ale poslanci, kteří často dřív sami pašovali, věděli líp než soudce, kde se vzalo v policajtově noze pár hrubých broků, a tak zavedli tenhle nový zákon.

Proto jsem se té noci pohyboval po svahu velice tiše. Každou chvilku jsem zakryl lampu rukou a postál nehybně mezi stromama. Vyčkával jsem, abych se ujistil, jestli mě někdo nesleduje. Za normálních okolností by nebylo čeho se bát, ale několik dnů předtím zahlédl kdosi mizet v křovinách dva policajty. Podle toho, jak vypadali, šlo o nováčky, kteří dychtili po povýšení a nevěděli, že policajt by měl spíš s poctivým farmářem popíjet broskvovici, než ho zatýkat za lov s lampou.

Šel jsem tmou a otáčel jsem světlo ze strany na stranu, když jsem najednou asi sto kroků před sebou uviděl pár očí. Když jsem nad nima zmerčil taky policejní přilbu barvy khaki, vzpomněl jsem si, že za takové měsíčné noci člověk na antilopu nenarazí.

A tak jsem se vydal domů.

Vybral jsem si přitom tu nejkratší trasu, a sice dolů po svahu – příkrém svahu – a cestou jsem se zachytával různých větví a kořenů, skalních říms a trsů trávy. Když jsem se pak na úpatí kopce probral a dokázal se posadit, skláněl se nade mnou ten policajt.

„Strejdo Schalku,“ povídá, „říkal jsem si, jestli byste mně nepůjčil svoji lampu.“

Vzhlédl jsem k němu. Byl to Gideon van der Merwe, mladý policajt, který předtím nějakou dobu působil v Derdepoortu. Několikrát jsem se s ním už setkal a připadal mi jako velice sympatický mladík.

„Klidně si ji půjč,“ odpověděl jsem, „ale musíš dávat pozor. Když poruší zákon policajt a chytanou ho při tom, odnese to hůř než našinec.“

Gideon van der Merwe zavrtěl hlavou.

„Ne, já ji nechci na lov,“ povídá, „chtěl bych...“

A pak se odmlčel.

Nervózně se zasmál.

„Je to asi hloupost, strejdo Schalku,” pokračoval, „ale ty to snad pochopíš. Hledám rostlinku *džuba*. Potřebuju ji kvůli studiu. Dělán totíž zkoušku na seržanta třetí třídy. A brzy bude půlnoc a já nemůžu žádnou z těch kytek najít.”

Bylo mi Gideona líto. Napadlo mě, že z něho nikdy nebude dobrý policajt. Pokud nedokáže najít rostlinku *džuba*, kterých byly na svahu tisíce, o co víc práce by mu dalo najít pašerácké stopy.

Tak jsem mu podal lampu a vysvětlil mu, kam se má jít podívat. Gideon mi poděkoval a odešel.

Vrátil se asi za půl hodiny.

Z kapsy u blůzy vytáhl červenou bobuli a ukázal mi ji. Z obavy, aby mi nezačal vykládat nějaké další báchorky o tom, že potřebuje *džubu* ke studiu, jsem promluvil jako první.

„Lettie Cordierová?” zeptal jsem se.

Gideon přikývl. Počínal si ovšem velice plaše a ze začátku se mu nebylo moc do řeči. Ale já jsem už dávno předtím uhodl, že se nezastavuje v domě Krisjana Cordiera tak často jenom proto, aby si vyslechl jeho životní příběh.

I tak jsem se o Krisjanově životním příběhu zmínil.

„Ano,” odtušil Gideon. „Lettiin tatínek se už dostal k tomu, jaký byl, když mu bylo sedm. Trvalo mu to měsíc.”

„Musí mít radost, že ho necháš vyprávět,” povídám. „Jediný další člověk, který ho vydržel delší dobu poslouchat, byl pojišťovák. Odešel po čtrnácti dnech. Krisjan do té doby nedošel dál než ke svým pátým narozeninám.”

„Ale Lettie je úžasná, strejdo Schalku,” pokračoval Gideon. „Nikdy jsem s ní nepromluvil víc než pár slov. A je samozřejmě směšné čekat, že by se jenom podívala na policajta. Ale když tam tak člověk sedí ve *voorkameře* a poslouchá, jak její tatínek vypráví o tom, co dělal, než mu bylo šest – a Lettie občas vejde dovnitř a přinese další kávu – to je láska, strejdo Schalku.”

Dal jsem mu za pravdu, že je to určitě láska.

„Spočítal jsem si,” vysvětloval Gideon, „že pokud bude pokračovat tímhle tempem, dojde její tatínek na konec svého životního příběhu za dva roky. Potom už nebudu mít žádnou

záminku, proč tam chodit. To mi dělá starosti.“

Souhlasil jsem, že je to nepochybně znepokojující.

„Častokrát jsem zkusil Lettie říct, jaká je úžasná,“ pokračoval Gideon, „ale sotva otevře pusku, pokaždé si začnu připadat hloupě. Najednou se mi zdá, že mám ošuntělou uniformu. A boty jako bych měl vepředu zkrabatělé. A začne se mi třást hlas. Dokážu jí jenom říct, že zase brzo přijdu, protože si zkrátka musím poslechnout zbytek životního příběhu jejího tatínka.“

„A co máš tedy za lubem s tou šťávou z džuby?“ zeptal jsem se.

„Po té šťávě,“ pravil Gideon van der Merwe toužebně, „řekne možná něco jako první ona.“

Brzy nato jsme se rozloučili. Vzal jsem lampu a ručnici, a když jsem viděl, jak Gideonova postava mizí mezi stromy, napadlo mě, že je to správný chlapík. A prostáček. Ale asi se opravdu nejlíp hodí pro práci u policie, uvažoval jsem. Kdyby totiž pašoval dobytek, nejspíš by ho čapli pokaždé, když by se snažil překročit hranici.

Druhý den ráno jsem zajel na farmu ke Krisjanu Cordierovi, abych mu připomněl, že mi od minulé sezony ještě pořád dluží plechovku ovčí dezinfekce.

Protože jsem se tam zdržel jenom hodinu, nepodařilo se mi na tu plechovku přivést řeč, zato Krisjan mi toho stačil povyprávět spoustu o tom, co dělal, když mu bylo devět. Když dovnitř vešla Lettie s kávou, nenuceně jsem se jejímu otci zmínil o Gideonovi van der Merwe.

„Ale ano, je to zajímavý mládenec,“ odpověděl Krisjan Cordier, „a velice inteligentní. Moc mě baví vyprávět mu o tom, co jsem všechno zažil. Prý ty historky, co mu vykládám, nejsou jenom vzrušující, ale taky tuze užitečné. To je mi naprosto jasné. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby ho co nevidět povýšili na seržanta. Proto se taky vždycky zaměřuju na ty nejpodstatnější věci.“

Já jsem ale Krisjana kloudně neposlouchal. Místo toho jsem pozorně sledoval Lettie ve chvíli, kdy jsem vyslovil Gideonovo jméno. Nedala na sobě nic moc znát, ale mně tyhle věci neuniknou, takže jsem toho viděl dost. Do tváří se jí nahrnula krev. A v očích jí zasvítilo.

Když jsem odcházel, tak jsem na ni narázil. Stála pod trnovníkem. Měla snědé paže, líbezný, klidný obličej a plná ňadra a moc jí to slušelo. Nebylo pochyb o tom, že Lettie

Cordierová bude dobrou ženou každému, kdo si ji vezme. Naprosto jsem chápal, proč k ní Gideon chová takové city.

„Lettie,“ zeptal jsem se, „miluješ ho?“

„Miluju, strejdo Schalku,“ odtušila.

Takhle jednoduché to bylo.

Lettie uhodla, že mám na mysli Gideona van der Merwe, i když jsem jeho jméno nevyšlovil. Proto jsem ji mohl klidně seznámit s tím, co se přihodilo noc předtím za měsíčního svitu na svazích. Povyprávěl jsem jí aspoň tu část, která pro ni měla význam, třeba o tom, jak jsem Gideonovi vysvětlil, kde roste rostlinka džuba. Někdo jiný by ji možná unavoval dlouhým a zbytečným popisem toho, jak padal dolů ze svahu a při tom se chytal větví a kořenů stromů. Kdepak já. Řekl jsem jí, že ze svahu spadl Gideon.

Nakonec šlo o lásku mezi Lettie a Gideonem a já jsem se do toho nechtěl moc míchat.

„Teď víš, co máš udělat, Lettie,“ řekl jsem. „Postav hrnek s kávou Gideonovi na dosah. Pak mu dej dost času, aby do ní mohl vymačkat šťávu z džuby.“

„Možná by bylo ještě lepší,“ povídá Lettie, „kdybych ho sledovala škvírou ve dveřích.“

Souhlasně jsem jí poplácal po hlavě.

„Pak se vrať do *voorkamery* a tu kávu vypij,“ pokračoval jsem.

„Ano, strejdo Schalku,“ odpověděla prostě.

„A až ji vypiješ,“ uzavřel jsem, „víš, co máš udělat. Jenom to nepřepískni.“

Bylo příjemné sledovat, jak jí do tváře stoupá horká krev. Když jsem odjížděl, pomyslel jsem si, že Gideon van der Merwe má náramné štěstí.

Jinak vám toho už o Lettie a Gideonovi nic moc dalšího neřeknu.

Když jsem Gideona za nějaký čas potkal, měl výbornou náladu, jak jsem koneckonců očekával.

„Takže džuba fungovala?“ vyptával jsem se.

„Bylo to úžasné, strejdo Schalku,“ odpověděl Gideon. „A legrační bylo, že u toho ani nebyl Lettiin tatínek, když jsem jí vymačkával do kávy tu šťávu. Lettie mu těsně předtím přinesla vzkaz, že ho potřebujou na poli.“

„A je ta šťáva opravdu tak účinná, jak se o ní říká?“ zeptal jsem se.

„Divil byste se, jak rychle začala působit,“ odpověděl. „Lettie si jednu lokla a pak mi skočila rovnou na klín.“

Ale pak na mě Gideon van der Merwe mrkl a já jsem usoudil, že to přece jenom nebude takový prostáček.

„Vůbec jsem nepochyboval, že bude ta šťáva z *džuby* fungovat, strejdo Schalku,” povídá Gideon, „když mi Lettiin tatínek řekl, že jste se tam to ráno zastavil.”

Ze souboru *Mafeking Road* (Johannesburg: Human & Rousseau, 1947) přeložil Milan Orálek.

OSCAR WILDE

Velikonoční neděle

Stříbrné trubky katedrálou zněly
a lidé v bázni na kolena klesli:
Svatého Otce na svých šijích nesli,
jemuž jak bohu kořil se Řím celý.
Bělejší pěny kněžské roucho měl,
z šarlatu plášť ho po královsku halil,
tré korun zlatých na hlavu mu dali:
s pompou a v světle papež domů šel.
A já se v srdci vracel k dávné chvíli,
kdy On tu podél moře bloudil sám
a nevěděl, kde večer spočine:
„Pták má své hnízdo, liška doupě své.
Jen já tu musím bloudit vyčerpán
a víno pít, jež slzy osolily.”

E tenebris

Chtěl bych ti, Kriste, svoji ruku dát,
bouřlivé vlny mě utopit chtějí,
tak jako kdysi Petra v Galilei:
života víno vidím odtékat,
mé srdce je jak zem, již sevřel hlad
a kde už dobrých věcí není více.
Vím, že pohltí mě pekla žhavý jícen,
kdybych dnes večer před Bohem měl stát.
„On spí snad nebo na lov právě jde,
podoben Baalu, jehož v dávné chvíli
z Karmelu volali pohanští proroci.”
Ne, dojdou klidu ještě před nocí,
až uzřím nohy z mosazi a oděv bílý,
znavenou tvář a ruce zraněné.

Přeložil Milan Orálek.

ALŽBĚTA JOHANKA PETROVÁ

x x x

Viděla jsem rozbahněnou pěšinu v zahradě
a teď tam není. Každý kurník za plotem se na-
hýbal k zemi, jako kdyby už nechtěl vydržet se
svými slepicemi. Tráva polehávala pod tíhou
mrazu a slehla se po ní i zem. Vše zmizelo.
Sněhovou plochu pouze rozbíjejí sklivcové
zákalky. Existenci věcí a lidí potvrzuje až jejich
postupné mizení. Nikdo ale nenaříká, protože
všichni věří, že se časem zas někde objeví. Je
úplné ticho.

x x x

Z balkonu si povšimnu
podlomené postavy mého otce
uprostřed rybízových keřů.
Chtěl žít v bytě.
Žena ho přinutila
na barák se zahradou,
se slepicemi a s králíky.
Ke stáru tu zapadl.
Nabírá tenkými varhanními prsty
červené kuličky
a nahazuje si je do úst.
Skoro vždycky se strefí.

x x x

Rozevírají se ti žíly,
bobtnají na povrch,
pálí, když okopáváš zahrádku.
Políčko lásky
nikdo nevypleje.
Žhnou při čekání na autobus.
Jejich krev se rozlévá mezi pole,
aby alespoň ta plodila.
Jaká síla tobě zbude?
Zafačuješ černé otvory
až nad ránem.
Sedni si, prosím,
pohladím ti nohy.
Ale ty
vždycky ucukneš.

x x x

Vycházíme na seno
za poledne
v pruhovaných šatech
tiše šustíme travou
oči upřené k zemi
slyšíme stékat pot
a masačky jak kladou vajíčka

v rytmu rozjímáme
hrábě jsou ruce ze dřeva
obrací zemdlené ke světlu
vyruší nás až zvony
říznuté sousedovou cirkulárkou
honem
než bude pršet

Na svatého Tomáše

Přes zahradu
dojdeš k moři,
to jsi nevěděla?
Za psím vínem u slepic.
Její poslední slova.
Šla jsem nevěřícně
dle jejích pokynů.
Za popínavkou jen hrubá omítka.
Pohladila jsem ji
a konečky prstů nahmatala
docela malé lastury.
Ve zdi zašumělo.

x x x

Letní zahradou se plazí bílý gumový had
omotává se kolem studně a pokračuje přes
bezový a pivoňkový keř.
Občas o něj někdo zakopne, ale on
nezaútočí.
Dál klidně prozkoumává cestu mezi
jitrocelem a kontryhelem.
Nechává se prohřát a sleduje naše kroky
sem a tam sem a tam.

x x x

Nekonverzuji s vámi,
protože mi padají vlasy.
Jsem příliš zaneprázdněná
zahlazováním stop
po listech osiky.
Třeše se v nehybnosti.
Její hlava zdá se být
toutéž co včera.
Pramen řeky
vysychá nepozorovaně.
Kdy se stalo,
že už s vámi nejsem schopna
mluvit o mrazících,
co spálily květy jabloní?

x x x

Konečně zapršelo.
Ze sudu přetéká
voda živá.
Pokropím se jí.

FILIP HRAZDIL

Pohyby zúžené na zápěstí

—

Oheň vyhasl
teplý popel
drží tvar

—

Jablka v mokré trávě
včely zpomalené chladem
dnes nese žebřík dál
mezi stromy

—

Na peronu žvýkačka
tvrdá a šedá
vlak nejede

—

Vyhnaný z nádraží
nesmí sedět
jen tak
bez odjezdu

—

Vstávám
strhané žaluzie
se zvedají se mnou

—

V kuchyni
hlasité hodiny
za oknem
sanitka bez sirény

—

Tělo zapadlo do židle
bedra si pamatují

pohyby zúžené
na zápěstí

—

Myš kliká
monitor svítí
já už méně

—

Videohovor
oba mlčíme
ve vysokém rozlišení

—

Krátká věta
v e-mailu
změnila směr
celého dopoledne

—

Hlava lehce vpředu
ramena nesouhlasí
svaly drží
divný úhel

bolest
až večer

—

Monitor pálí
mrkání nefunguje
domy za oknem
ztrácí ostrost

—

Prsty ještě mačkají
klávesy
šlachy už rezignují
na rychlost

—

Židle mě pouští
s mírným odporem

chodidla si vzpomenou
na kroky
znovu patřím ven

—

Násada
tlačí dlaně

předklon
narovnání
opakovaný
oblouk

rub země
tmavší

—

Lokty na parapetu
váha přenesená dopředu
dům posazený v tichu

TUGOMIR MATIĆ

Kam zmizely ryby

Rybaření

Dnešního úplně obyčejného rána
jsem dole v přístavu
potkal souseda
rybáře

třel si dlaně o sebe
unavený a promrzlý
zeptal jsem se ho
jen tak ze zdvořilosti
jaký byl úlovek

něco se děje
každý den rozhazuju sítě
vždycky jsou prázdné

nabídl jsem mu cigaretu
kouřili jsme beze slova
vytáhl z kapsy pár mincí
a hodil je do moře

jako by moře bylo kašna

Zdrávas Maria

Rána jsou rána
rozdíl je v nuancích
ale úplně každé z nich
když vyjdu z domu
slyším stařenu, sousedku
jak se v hloubi konoby
modlí

Zdrávas Maria,
milosti plná,
Pán s Tebou.
Blahoslavená ty mezi ženami
a blahoslavený Plod života Tvého,
Ježíš.

po kajícné modlitbě
vyjde z temné konoby
rozhlédne se kolem sebe
něco si brblá
a hází kamením
po kočkách

Velikonoce

Kvítím ozdobené kříže
z kostela píseň

příslib nadpozemského
silný jako strach

Dech a oči

Na vrcholku kopce
pod starou pevností
zalitou sluncem
nehybně
visí tělo
člověka

dole
hluboko vespod
rozčeřená hladina
krása
kterou mrtvé oči
nevidí

nevšímaly si jí, ani když byly živé

jako bych ho viděl

zatímco se mu láme vaz
přál by si
ale nemůže
nadechnout se

aspoň ještě jednou

07:19

a venku je chladno

dokonce i sem
na jih dalmatské země
přijde čas od času zima

doprovodil jsem ženu na autobus
a řekl jí, jak je hezká
nejhezčí

ted' sedím sám
se psem, spícím u mých nohou
a tomu se říká štěstí

než jsem začal psát tyto řádky
četl jsem poezii básníka z Tuzly
člověka v emigraci

a sám v emigraci
na tomhle pustém ostrově
na němž žili mí pradědové

emigranti

Záhřeb

Byt na okraji města
tam
před vozovnou

v jídelně
na stole
zelená skleněná nádoba

v nádobě umělohmotné ovoce
máma a táta
malá křehká vzpomínka

Stín

Seděl jsem na lavičce
a sledoval stín palmy
jak se komíhá na mé dlani

Tenhle jarní den
je připraven stát se
vzpomínkou

Z básnické sbírky *Gdje su nestale ribe* (Sarajevo: Buybook 2024) vybral a přeložil Jiří Hrabal. Překlad vychází se svolením autora sbírky.

Tugomir Matić (1957) – narodil se v Záhřebu, od dětství pak žil v Sarajevu, odkud během války odešel do malé vesničky na ostrově Korčula, z níž pocházejí předkové jeho otce a kde žije již přes čtvrt století. Je autorem více než deseti básnických a prozaických děl, poslední z nich – sbírka *Katalog melankolije*, byla publikována v roce 2025.

DUMITRU ȚEPENEAG

Nezbytné svatby

nemůže usnout převaluje se z jednoho boku na druhý na břicho pokrčí jedno koleno na záda s polštářkem přes oči potom se prudce obrátí téměř se dotkne stěny která páchne plísní myšinou všude myši a slimáci kteří během noci mají prý lezou po celé místnosti koneckonců patří i jim nemůže usnout ani za nic se mu nedáří přejít na druhou stranu tedy do snu odstranit černý ošoupaný závěs proděravělý tisíci body a žilkami světla škrábanci světla zeleného nebo namodralého což dokazuje že jde o pouhou oponu kterou je třeba odstranit aby se zbavil onoho zápachu plísně myší myších výkalů nedokáže usnout je z toho převalování už celý splavený marně přivírá víčka vraští čelo boří tvář do polštáře marně se snaží na nic nemyslet

těžce oddychuje jako by absolvoval běh otírá si čelo a tváře jazykem olizuje suché rty oči však neotvírá chvíli tak zůstane na znak víčka zavřená z kuchyně je slyšet řinčení nádobí šoupavé kroky hluky které sílí v jeho uších a obrací se na bok položí si polštářek na ucho řinčení a kroky se ztiší už slyší jenom onen vnitřní šum občas silnější než vnější hluk silněji přivře víčka zadrží dech šum sílí zelený nažloutlý prostor připomíná rovinu ale možná také tichou hladinu rybníka pokrytou žabincem teď slyší úder srdce cítí jak se dusí rybník zmizí znovu se spouští černý závěs černější než předtím a on sebou hodí jakoby skákal salto až v celé posteli zaskřípe skope peřinu nohama a znovu se ocitá nosem u stěny která zapáchá plísní a močí jako by za ní byl pi-soár dotkne se stěny rukou ohmatává ji je studená drsná oči má stále zavřené sedá si a poslepu hledá peřinu vztekle ji přitáhne k sobě nohy nechává nepříkryté praští se o čelo postele udeří chodidly o pelest snaží se přikrýt je ale peřina trčí napříč a nedosahuje mu ani po kolena marně se namáhá ji obrátit nejde to se supěním to vzdává

z kuchyně je slyšet hlasité křápnutí kastrolu nebo pánvičky spadlé na zem otevře oči listy kaštanu jsou tam stále pod nimi stůl plný zbytků jídla na talíři se řehní skopová hlava s neporušenýma očima a chrupem neměl hlad vzal si jen salát vzadu za pečení které se netknul fotografie představující holčičku stojící na pozadí kopců a údolí lehký větřík pohybuje listy

za oknem nebo to možná byl pták z kuchyně doléhá série takřka melodického zvonění Ileana zřejmě najednou upustila několik lžic které se rozsypaly po kachličkové podlaze tatáž fotografie avšak zvětšená je připevněná připínáčky na dřevo skříně na kterou dosáhne z postele stačí jen natáhnout ruku nebo nohu lak oprýskal stejně jako na dveřích které jsou navíc otlučené a pomalované pastelkami

opět zavírá oči a začíná v duchu počítat spal dlouho házel sebou peřina spadla na podlahu prostěradlo shrnul pod sebe všechny knoflíky pyžama rozepnuté penis mu vypadl z kalhot a visí na bok celý zarudlý zase masturboval

zmateně zírá před sebe

Ana odjela zatímco spal venku pršelo plechová střecha sousedního domu blyštěla v drobném a hustém dešti vlaštovka prořezávala krátce tkanivo kapek měl by vstát zjistit kolik je hodin nebo zase přijde pozdě dlouho zíval a obrátil se na bok odešla po špičkách aby ho neprobudila neřekla mu ani slovo a jenom ona měla hodinky budík se pokazil měl by vstát zeptat se kolik je hodin z vedlejšího pokoje bylo slyšet hluboké hrubé hlasy mužské hlasy takže bylo pozdě po obědě hlasy a cinkání skleniček na něčem se domlouvali hlasy občas přecházely v šepot a byly přerušovány výbuchy náhle tlumeného smíchu

mohli poslat některé z dětí aby ho vzbudilo když viděli že zaspal

kluk se pokoušel nejdříve vydrápat do okna aby se podíval do místnosti buď se mu to nepovedlo nebo ho viděl jak spí a neměl odvalu zabušit na sklo ale ani vrátit se do školy aniž by splnil úkol takže si nakonec dodal odvahy a vstoupil do kuchyně aby poprosil tu tlustou ženskou co zrovna něco kuchtila aby šla a vzbudila ho Učitelka mě posílá že aby šel do školy a s údivem se rozhlížel po kuchyni copak nevidíš co mám práce odpověděla žena odmítla jít do pokoje učitele který vytrvale chrápal na znak s rukou přes oči aby je chránil před světlem zvenčí jenom běž sám a zaklepej na dveře zavolej hlasitě ať vstává rozhazovala podrážděně rukama a žáček pochopil že nemá na vybranou a vyčisti si boty tady nejsi na salaši dodala ještě žáček prošel velkým pokojem kde bylo cítit bazalku a kde se nikdy nikdo nezdržoval přistoupil k učitelovým dveřím na okamžik před nimi zůstal stát a natahoval uši učitel vskutku chrápal

první zaklepaní pochopitelně vůbec neslyšel a i další poslíček viděl že bude nucen bušit na dveře pěstí nebo do nich dokonce kopat nakonec zaskřípěla postel a bylo slyšet chraplavý hlas který jej zval dále

Román *Les nocés nécessaires* (1977) je experimentální dílo, které napsal rumunský spisovatel Dumitru Țepeneag (1937). Představuje přechod od oneirismu let šedesátých k textualismu pozdějších próz autora. Úryvek vybral a z rumunštiny přeložil Tomáš Vašut, který do češtiny převedl také autorovy rané texty *Probud' se do snu* (2018) a román *Hotel Europa* (2008). Vychází se souhlasem autora.

MARTIN ŠKABRAHA

O nástrahách radiokarbonového datování z hlediska snad až přehnaně historického romanopisectví

„Je to jen oděv z látek, jejichž jména si nepamatuje, stříbrná přezka na opasku, dva zlaté náramky a meč s drahokamem v hlavici, co ho dělá jiným? Když se na sebe podíval v leštěném zrcadle...”

Toť zatím vše. Tuto větu a půl, po níž jsem byl odvolán od počítače k obědu, jsem napsal o Vánocích 2024 jako první slova vyprávění navazujícího na román *Kníže Moravanů*, mezitím již víceméně ztracený ve velkém moři naší grafomanské civilizace. Krom synopse, kde je na asi pěti stranách rozepsán děj na jednotlivé kapitoly, jsem ze záměru zatím nezrealizoval víc než oné půl druhé věty. Momentálně je to plán na důchod nebo třeba na nějaký velký lockdown.

V něčem je úlomkovitost citované scény příznačná. To, co nám zbylo z dob dávno minulých, je podobně fragmentární – s tím podstatným rozdílem, že zatímco já mám v šuplíku svého počítače schovánu zmíněnou synopsi, díky které vím, kam nedokončená věta směřuje, jakou zápletku začíná i jak to celé skončí, při reálném studiu historie na žádnou připravenou synopsi nenarazíme (a pokud ano, je to stoprocentně falzum). Musíme si ji pracně vymýšlet, a děláme to s rizikem, že jakýkoliv další nalezený fragment může naším výkladem otrást od základů. To je největší nástraha psaní, které chce být věrné

historii – věrné čemu vlastně? Jak být věrný neznámému?

Mé současné strasti začaly kvůli příliš silné, a současně příliš slabé víře jednoho archeologa v tzv. velehradskou tradici. Hrdá, a přitom přeci jen kouskem pochybnosti zmítaná víra vedla ke snaze podepřít onu tradici věděním – a to ne věděním ledajakým, nýbrž přímo exaktním, tvrdými objektivními daty z vytuněných supermoderních laboratoří.

Klíčová otázka zněla, zda je velehradská tradice umělým konstruktem, který vznikl ve 13. století proto, aby poskytl argumenty pro povýšení Olomouce na arcibiskupství, nebo zda je projevem autentické nepřerušené paměti, udržované na dnešním Uherskohradištsku už od časů arcibiskupa Metoděje v 9. století.

Pro archeologa a lokálpatriota Ludka Galušku z Moravského zemského muzea se klíčovým místem pro obhajobu teze o autenticitě a kontinuitě paměti na Metodějův Veligrad stal chrámový komplex, jehož zbytky byly v 50. letech minulého století odkryty na Sadské výšině na okraji Uherského hradiště. Krom samotných staveb, v nichž Galuška spatřuje původní sídlo moravského arcibiskupství, zde bylo rozsáhlé pohřebiště, využívané od raného středověku až přibližně do počátku 13. století, tedy do doby, kdy nedaleko vznikl velehradský klášter (pojmenovaný podle trhové vsi, která je dnes známa jako Staré Město u Uherského Hradiště). Právě kontinuita a četnost pohřbívání po tak dlouhou dobu měla být kardinálním materiálním důkazem: i poté, co zdejší raně středověká aglomerace pozbyla význam, lidnatost i výstavnost, pohřebiště na Sadské výšině si centrální význam podrželo, protože místní – přinejmenším skrze kněží, kteří pečovali o stále stojící kostel – si byli vědomi jeho slavné minulosti.

Z archeologického hlediska je problém v tom, že v pomyslné časové řadě chybí hroby jednoznačně datovatelné do 2. poloviny 10., či dokonce i 1. poloviny 11. století. Máme hroby z dob „Velké Moravy“, tedy do počátku 10. století, a pak máme hroby asi od poloviny 11. století dál – ale nic jistého mezi tím. Je docela možné, že po pádu Mojmírovců se tu dvě tři generace nepohřbívalo – a když se pohřbívání obnovilo, už nemuselo mít s původním kontextem nic společného.

A právě v tomto bodě se Galuška rozhodl zachránit víru tím, že se chytí stébla v podobě nových přírodovědných metod. V hrobech, které by vzhledem ke své poloze vůči kostelu mohly aspoň teoreticky spadat právě do oné vytoužené 2. poloviny 10. století, chybí výbava umožňující klasické archeologické datování (šperky, ideálně mince). Jsou v nich ale – jak to u hrobů bývá – kosti. A s kostmi se dneska dají dělat divy. Můžete z nich vzít vzorky, poslat je do specializovaných laboratoří a tam vám na základě množství naměřeného uhlíku (neptejte se mě, jak to přesně funguje) řeknou, před jak dlouhou dobou asi umřel člověk, kterému pozůstatky patří.

Naděje pro velehradskou tradici byla tedy tato: radiokarbonovou metodou najdeme na pohřebišti kostry z 2. poloviny 10. století a kontinuita s dobou Metoděje či jeho žáků bude prokázána. Jenže...

... jenže proč vám to vlastně vykládám? Proč je to důležité z hlediska mých nenapsaných historických románů?

Především je to důležité z hlediska toho jediného, který jsem napsat stihl. V něm totiž hraje kostel na Sadecké výšině důležitou roli. V příběhu o prvním známém moravském knížeti Mojžíšovi jsem z něj udělal chrám, který ještě před pokřtěním Moravy dal vystavět Mojžíšův otec pro svoji bavorskou manželku a který pak měl na celou jednu generaci zůstat jediným moravským kostelem.

Vycházel jsem přitom z tradičního datování nejstarší části stavby do počátku 9. století, které na základě hrobových nálezů prosazoval zmiňovaný Luděk Galuška. Ten krom toho přišel s teorií, že naopak nejmladší část komplexu – pohřební kaple přistavěná snad koncem 9. století – je místem posledního odpočinku samotného knížete Svatopluka. I tuto tezi hodlal podpořit radiokarbonovým datováním kostry. Jenže...

Z laboratoří začala chodit data, nad nimiž padaly čelisti snad i kostrám zkoumaných nebožtíků. Díru v kontinuitě pohřbívání během 10. století se (zatím) zacelit nepodařilo, spíš vznikly díry další – hlavně tedy díry v dosud platném výkladu.

Hrob údajného knížete Svatopluka, který podle písemných pramenů opustil tento svět „nešťastně“ v roce 894, obsahuje podle laboratorních výsledků kostru muže, který

zemřel pravděpodobně v druhé polovině 7. století. Takže kaple zřejmě není nejmladší, ale naopak nejstarší částí chrámu. Pohřby v podlaze hlavní lodi patří podle téhož měření zhruba do 8. století. A teprve hroby kolem kostela spadají do „velkomoravského“ 9. století, ale spíš do jeho první poloviny – což by znamenalo, že v době, kdy tu mělo být hypotetické sídlo cyrilometodějské mise, už šlo o nepoužívané pohřebiště.

Šok spočívá především v oněch raných datech. Podle dosavadního výkladu, sdíleného prakticky celou odbornou obcí, žádný křesťanský kostel – a už vůbec ne kvalitní kamenná architektura – na Moravě v 8., neřkuli dokonce 7. století prostě být nemá! Kdo by jej tam, v krajích ještě na dlouhou dobu pohanských, stavěl? A pro koho?

Včil mudrui, romanopisče Moravanů! Jak zajistit kontinuitu mezi prvním a druhým románem, když se kostel svévolně posouvá v čase a ještě k tomu drze mění své stavební fáze? Kdo má být onen muž v pohřební kapli, postavené podle nejnovějších poznatků ne až po, ale před vznikem centrální části chrámu?

Má odpověď znát můj hrdina Mojmir? Má se do té kaple, o níž v prvním románu nebyla ani zmínka, chodit již od malička klanět? A komu? Máme se dokonce tak odvázat, že si v luxusní hrobce, jaká nemá na jiných moravských lokalitách analogii, budeme představovat franského kupce a údajného sjednotitele Slovanů v boji proti Avarům Sába (což je jediné jméno z písemných pramenů, které by radiokarbonovému datování aspoň teoreticky odpovídalo)?

A v této chvíli už to můj čtenář nevydrží a nesměle položí otázku, co mu již drahnou chvíli tane na mysli: ale není to, mistře, přeci jen trochu přehnané, nebylo by lepší mávnout rukou nad něčím tak podružným, jako je množství uhlíku v kosterních pozůstatcích vytažených kdesi ze zatuchlého depozitáře, kde je kdovíco ohryzávalo? Tady jde přece o literaturu, o fikci, ne o dějepisné pojednání! Jde o věci podstatnější, než je stáří hrobů, jde o lidské drama!

No jo, milý čtenáři. Jde-li však jen o lidské drama bez ohledu na konkrétní dobové souvislosti, proč by někdo vůbec psal historický román?

Historický román v pravém slova smyslu není jen literatura, je to způsob, jak rozpracovat poznatky dějepisectví metodami, jež jsou samotnému dějepisectví zapovězeny coby nevědecké, coby projev příliš uvolněné fantazie. Je to vlastně myšlenkový experiment, jehož cílem je aspoň přibližně rekonstruovat konkrétní dilemata, jímž historické postavy, z pramenů jen vágně tušené, musely čelit – podobně, jako se třeba ze zachovaného půdorysu a zbytků cihel rekonstruuje podoba zaniklého kostela nebo dokonce celého hradistě. Je to fikce, ale slouží poznání, protože pomáhá promýšlet hypotézy a nové interpretace, pomáhá rozumět.

Jasný závěr z toho neplyne. Ani nemůže. Už jsem přece říkal, že to mám nedopsané a že je to plán na důchod. Za daných okolností je to vlastně výhoda. Do té doby se to totiž může celé zase otočit. Nebylo by to ostatně poprvé, co vytuněná laboratoř se supervědeckými přístroji vyplivla výsledky, o kterých se nakonec ukázalo, že jsou chybné, protože zkoumaní nebožtíci jedli příliš mnoho mořských ryb bohatých na uhlík – nebo tak něco...

Zkrátka, než půjdu do důchodu, věda to celé zase nějak vyjasní.

Nebo taky vůbec!

JAKUB CHROBÁK

Povídka

„Ty a toto je co?“

„Nevím, nějaký papír, co já s tím?“

„Tož co ty s tím nevím, ale řeknu ti, co já s tím.“ Proč otevírá první zásuvku linky tak prudkým pohybem, kromě příborů a lžiček tam nic není, aha, sirky. To ne, to přece neuděláš... bleskový škrt... nešťastný zažloutlý papír formátu A4 popsáný na husto nastavenými řádky z psacího stroje Consul – víš, kolikrát jsem to přepisoval? – jen tak učmoudne a už září. „Co blbneš,“ prozrazuju se okamžitě a vrhám se po zbytcích. Dyž já si to nepamatuju, byl to rauš, jaký jsem do té doby nikdy nezažil, dyť to byla chvíla, kdy se všecko slilo a přes prsty teklo na papír, dyť to je obraz. „To nebylo doopravdy!“

„Já ti dám nee!“ zaječela. Brunátní. Skleničky ve vrchní skřínce potichu doťukávají

ten výtrysk hněvu v bzučivém drkotání. „To máš po staříčkovi, já sem to furt říkala, že on ťa akorát kazí, co si včil o nás pomyslíjáš? Že jako doma máme bordel jak desi ve sklepě?“

Ty vole, Žížo, já tě zabiju! Tak tak je to...¹

„Musím já to dostat o Kumbárčeny? Prej je to krásně napsané, ale děcka by mě mohly doma víc pomáhat? Tož to si piš, že budete! 14 dní zaracha, stroj zabavuju a ty budeš umývat náčiní. Ráno po snídani, po obědě a aj večer, a nechcu poslúchat řeči, že sa mosíš učit! Stejně na to sereš, jinak bys neměl

1] Totiž tu povídku jsem napsal v nejvyšším možném opojení autorském – jak jsem se tehdy domníval – a nasrání lidském, na všechny a všechno, asi bezdůvodně, nevím... Šváb v ní se pokouší vylézt z kuchyňského dřezu. Byl to takový pokus mladé pitomoučké duše – využít naturalistickou techniku detailně prokresleného obrazu, jenže ten obraz jsem nebral z reality, ale z vlastní obraznosti. Matka jinak doma byla na pořádek vysazená, takže nejružnější formy šúrování byly každodenní hrozbou a jedním z nejčastějších trestů, kromě nicnedělání, což byl trest úplně nejděsivější, celé hodiny odpoledne jen ležet, nesmělo se nic, číst, psát, dělat věci do školy, nic, po hodině člověk věděl, že to je kurevsky hnusný a tedy dobrý trest. Nicméně šváb měl být tehdy obrazem lidské snahy vymanit se z pout průměru, přiblížit se, nebo aspoň mít možnost přiblížit se určité formě dokonalosti, jenže neustále padal zpět do stoky dřezu, kde se mísilo žluklé máslo, připálené sádlo, zkvašené zbytky piva a s každým dalším pádem nešťastného brouka víc a víc oblepovaly, až v tom zahynul... Byla to samozřejmě blbost tehdy i dnes, ale tehdy ji prosvětlovalo kouzlo neznalosti a tím pádem i představa čehosi velkolepého a originálního. Proto jsem s hotoovým textem chodil jak na trní, čekal na příležitost dát ho někomu číst. A ta se naskytla v podobě našeho kytaristy Žízy. Ten byl nadšený, což jsem věděl, ale zároveň text nechal přečíst rodičům, aby je uklidnil, že se nefláká jenom s ožungrama a chuligánama... Jeho rodiče asi úplně nesdíleli nadšení z literárního talentu, ale poslali text dál, a ten potom doputoval až zpět k matce už s interpretací zcela zatemňující původní záměr: „Ty Věrko, to máte fakt doma takový bordel, nebo ti to ten ogar dělá schválně?“

vyznamenání, ale samé jedničky, tvoja třídní mně to pravila včil v Jednotě!”

Di někam s jedničkama, k čemu to asi tak je, nevíš, jak Einstein prospíval z fyziky? A kdo vlastně z velikánů literatury se dobře učil? Třeba Jack Holden? No ale tys asi Kdo chytá v žitě nečetla, že, i když to, bůhvíproč, máme v knihovně.

„Co sa zas tváříš, jak dybys tu nebyl a ne-
týkalo sa ťa to? Tož řekneš ně konečně, pročs
takú blbinu napsal a dával číst?”

Tomu ty určitě porozumíš, jasně, tobě budu něco vykládat o naturalismu, o obraz-
nosti, jojo, zrovna.

„Tož slyšíš?” Skleničky! Ty vole, to rachotí
skleničky. Už necinkají. Zakously se do sebe
svými skleněnými těly... zvuk tak silný, že
na chvíli zarazil i matku. Trhlina, šance!

„Mami, ale vždyť to nebyla pravda, to byl
pokus využít principy naturalismu na charakte-
ristiku světa, ve kterém momentálně žijeme.”

„Jo tož ty bydlíš ve dřezu s bordelem,
zkvašeným pivem a mezi švábama? No tož
to ti bráši poděkujú, a tata též, esli sa ovšem
vrátí v nějakém normálním stavu.”

„Kde dneska píská?”

„Tož na Hovězí. Tak buď bude penalka
pro domácí, klobáse a narvaný jak autobus
do Kelča, nebo hovno, remíza a narvaný stej-
ně, takže s tím to proberem až zítra.”

Eště že ten otec tu je! Nasrání na něho
aspoň na chvíli odšpuntuje tu zlost vůči
nešťastné povídce! Tak už snad bude klid.
Navíc, nasraný mám být já, povídka je v hajzlu
a já už ju nikdy dohromady nedám takovou.

„Tak sa na něho nezlob, šak víš, jak má
ten fotbal rád.”

„No to má toho pravého zastánca,” už
trochu vydýchává.

„No ale kdo jiný umí vymyslet takové
originální způsoby, jak ťa uklidnit?”

Už by mohlo být dobře, už se jí zvědavě
zvedají koutky a z očí spadl ten šlem zuři-
vosti daný obavou o stav veřejného mínění
v souvislosti s její domácností, teď se mi ta
mikropovídka musí podařit a snad bude
dobře. Otca pak poprosím, aby pozval strýca
Kohúta, on už najde způsob, jak ji přesvědčit
o literárnosti nešťastného textu... ale už ho
nikdy nezrekonstruuju, protože ten nával
intenzity se nedá opakovat věčně.

„Zapomnělas? Jak jsme s bráchama
a tatú vybili to okno? Honza byl eště malý,

byly mu tři roky, ale už sa batolil kolem kopačáku, Martin měl sice radši hokej, ale v létě byl fotbal pro nás pro všechny, a otec ukazoval, jak sa správně brankářsky vykopává. „To není enim naprat to co nejvýš. To sa mosíš podívat na spoluhráča a zvážit celú situaci na hřišti – utekaj, Martine, do brejku.“ A brácha se rozběhl, ale nevím, co ho to napadlo, zamířil pod naše okna, je tam taká třešňa, šak víš, no a otec už si neuvědomoval, že není na zbrojováckém hřišti a netrénuje mladé a poslal nádherný odkop-centr tak, aby jeho trajektorie se potkala s bráchovou nohou až za hradbou neviditelných protihráčů...”

„Ty to vykládáš jak nějaký román,“ už je v tom hlase spíš cítit uznání.

„No ale problém a chyba byly v tom, že mezi otcovým snem, bráchovým sprintem stála zeď a v ní naše kuchyňské okno.“

„Vy svině, tož toto myslíš!“ matka už se směje, ví, co přijde. Ale baví ji to pokaždé stejně.

„No, kdyžs pak přišla dom a vidělas, jaký bordel zůstal po naší jinak poctivé sklenářské práci – dodneška je pro mě záhadou, jak ten otec...”

„Ty, prosím ťa, nemluv jak starý chlap, hovno temu rozumíš, oni sa z tej Zbrojovky a fotbala znali všeci, a kdyby Jarda Piskláků neměl zrovna fušku, zasklil by vám to a byl by klid, takto vám akorát nechal uřezat sklo a poradil, jak to udělat, ale vy ste nemehla.“

„Tak to bych neřekl. Neříkám, já jo, já lempl su. Ale brácha Martin a otec to nakonec udělali dobře, šak to okno tu furt je a kyt drží.“

„No to máš pravdu, ale teho bordela!“

„To nepopírám, ale taky si uvědom, žeš přišla o půl hodiny dřív, jináč bysme to stihli, možná.“

„Prd byste stihli, ale asi by ten bordel nebyl tak strašný.“

„No řvalas hrozně,“ možná stejně jak dneska, ale to ti teď připomínat nebude. „No a otec, nevím, jaký Apollinaire...”

„Kdo?“

„Apollinaire, to je takový moderní básník, ale to je jedno.“

„Aha,“ chceš se zase přít o literatuře, to ne.

„Prostě jaký čert mu to napískal, nevím, ale rychle vběhl do chodby do skříně a přinesl ten velký vystřelovací deštník.“

„Šak sem si tehdy pravila, co s tím chce.“

„A všechny nás pod něho schoval. Kupodivu to na tebe zafungovalo, protože najednou byl klid a my jsme tušili, že z nejhoršího jsme venku.“

„Tož to ste nebyli.“

„No, ještě ne, ale za chvíli už jo. Tys totiž takovým soudcovsky přísným hlasem...“

„Kde ty chodíš na ty přirovnání, to máš po tom staříčkovi.“

„Prostě ses zeptala: „A tam včil děláte co?“ A otec s naprostým klidem a myslím i jistotou, že už je to dobré, pronesl: „Čekáme, až ta búrka přejde.“

„No a dál?“ už jsi chycená, mami, už jsi to zase ty, už zase víš, jak to dopadne, ale nechceš si nechat ujít tu rozkoš z pointy.

„No a ty ses podle otcova náhlého plánu rozchechtala, on se odvážil vylézt z té hradby, přitáhl si tě. A když jsme se odvážili i my, uviděli jsme šťastné rodiče.“

„Ty si fakt jak ten staříček. Ale to náčiní platí, já ti dám, švába ve dřezu. Šak ani nevím, jak ta sviňa vypadá.“

DALIBOR MALINA

S chlapy kolem Textů

Byla to od počátku společnost založená na obdivu k literatuře až natolik, že ztrácela někdy míru pro základní poslání jazyka a řeči, tj. dorozumívání a porozumění ve sdělování lidských zkušeností. Řeči jsme vedli na přeskáčku z tématu k tématu, od jména ke jménu, od nápadu k jinému nápadu, co a jak tisknout či netisknout. To poslední, ono poněkud velkopanské rozhodnutí, provázelo redakční nadechnutí, pak úlevný výdech s vědomím, cože to vlastně máme ve vlastní moci při tom počátečním klamném podílu na vytváření literární atmosféry na Valašsku. Později si někteří z nás přiznali, že se vlastně s vydáním desítek básnických a prozaických příspěvků nic podstatného v literatuře nestalo. A ani se v tom běsnění a zahlcení časopiseckou a knižní produkcí stát nemohlo. Pórovité prostředí ve velkých a větších městech vsáкло ty ohebnější a hlasitější výkony, u nás se odehrávaly dál ty skromnější příběhy slov a upřímných výpovědí. Až po letech zazněly výrazněji a slyšitelněji, vyvolávány nostalgií

nasycenými návraty, oním sklonem stárnoucích k sebepozorování a shovívavosti.

Píšu tady o jakési chlapské historii, jako by mezi „textaři“ žen nebylo. A skutečně, jejich přítomnost zůstávala jen v písemných signálech příspěvků, a to ještě podivně vyprázdněných, bez chlapů, příspěvků udušených v tísnivých představách a mistrovských metaforách. Scházeli jsme se v komorních prostorách galerie v prvním patře mého knihkupectví ve Vsetíně na Dolním náměstí, kde jsme svými těly rozšiřovali malý prostor za velkým knihkupeckým generačním stolem, dědictvím předchozích vsetínských knihkupců. Řídký vzduch zahušťovali vlhkými domovskými moky, hlavně slivovicí a přípitky na šťastnou cestu napříč náměstím na pivo do restaurace U Lva. Názorová intenzita a rozmanitost vzrůstala s přibývajícími kamarády, kteří k nám zpočátku chodili nahlížet, ale pak zůstali natrvalo. Fotografové, architekti, pedagogové, noví mladí básníci... A za nimi zanedlouho jejich spoluúčast čí přímé autorství výstav. Přesně prokomponované fotografie z cest Aleše Mynáře po světě a jeho reklamní fotografie, brilantní literární komentování tvorby mladých autorů od Martina Lukáše, překvapivé a originální čtení poezie Jana Válka, pravidelná účast obdivovaného literáta, spisovatele a teoretika Mojmíra Trávníčka a jeho spolužáka a celoživotního přítele Jana Matúšů, věrného a pečlivého čtenáře Textů, který nedokázal ani skromné Texty číst bez tužky, Josefa Lustyka, mého dlouholetého soupevníka.

K ránu jsem myslel na rozkvetlé sakury v aleji před frontou domů na náměstí, na jejich nevstíravou krásu, která vstupovala každoročně do výkladních skříní mezi vystavené knihy a pocítil jsem naléhavě nepřítomnost kohosi, bez něhož by především ta velká „textařská“ setkání ztratila svůj šmak. Vybavili se mi prodavači knihkupectví s jejich starostmi kolem přípravy pravidelného valašského pohoštění, které evokovalo dokonale geografické souřadnice místa, kde se setkání koná. Na několika talířích prostřená vepřová játra, tence nakrájený vepřový bůček, jitrnice a tlačěnka s čerstvým skvělým vsetínským chlebem. O autorovi skvělého kulinárního zázraku se vědělo, není však nikde zaznamenán (stálí autoři a spolupracovníci Textů jsou naproti tomu uvedeni v tiráži kteréhokoliv

vydaného čísla). Rád bych mu s díky věnoval alespoň poslední řádek svého příspěvku. Pochoštění pravidelně připravoval a konzumenty rozpohyboval Jan Slíž.

JAKUB CHROBÁK

Malá recenze na dvě básně, jednoho básníka a jednoho editora

14. srpna by se šedesáti let dožil Petr Španger. Je to už 15 let, co zemřel a jeho poezie zapadla, odložena v kolonce tradiční impresionistické básně z regionu. V roce 2024 Libor Martinek ve svém nakladatelství LITERATURE @ SCIENCES vydal jeho čtvrtou sbírku *Stěny ze skla*, která ukazuje jiný obraz. Protože jsme v *Textech* autorovi věnovali kdysi celý blok, a cítím se vinen tím nezájmem, nabízím rozjímání o dvou básních, které snad ukážou, že ve Špangerově poezii je víc.

Stěny ze skla

Úvodní a titulní báseň určuje proměnu i základ autorovy poetiky – epické epizodické obrazy. Ano, obrazy. Nejsou to nemocniční výjevy, spíš obrazy existování v nehostinné krajině – sice jsme ve špitále, ale obraz stěn ze skla se vrací někam k Nezvalově *Skleněném haveloku* v tom smyslu, že povyšuje obraz průhledné pasti na součást lidské identity. Sám, za sklem, se těžko slovy i gesty dostávám k druhým, ale na mě je pořád vidět. Sklo nepůsobí jen jako dělící hrana, ale též jako součást každodenního života hospitálu: „Pacienti mávají rukama/ v modře pruhovaných pyžamech/ a nadávají,/ že není vidět ven./ A šťastné děvčátko kreslí/ prstem do orosených skel obrázky,/ jimž rozumí jen samo.“ (s. 9) Obrazy útěšlivé, jako je děvčátko, nebo jinde situace lidského odcizení a nedorozumění, odkazují k principu současné poezie, totiž lovit metafory z každodenních lopot a v zahlédávání naděje uprostřed zmatku, chaosu a rozkladu. Stěna ze skla je především mezilidským příkopem – přes něj i na něj je sice vidět, ale o to víc zakouší subjekt ono od-dělení: „Ve své beznaději/ říká tlustá paní druhé: „Už tady dlouho nebudu.“/ A paní sebou ošívá, v zápachu lyzolu si povzdechne:/ „Načichne mi rolák.“/ A stěnu ze skla prostupuje/ pichlavé světlo zářivek./

Daleko na obzoru lyžaři sjíždějí/ zelený zářivý kopec./ Stěna ze skla nás obklopuje./ Máš chuť ji prorazit hlavou/ a proniknout někam jinam,/ kde budou rozkvetlé stromy,/ ale vždy najdeš jinou/ stěnu ze skla/ a tak pořád dál,/ až po tu poslední." (s. 9). Těkavě rozprostřené opakování sousloví stěny ze skla navíc odkazuje k vypjaté řeči-zpovědi, k vychýlení z běžného proudu řeči, které později česká poezie také výrazně pokoušela a pokouší. Zkrátka – krajina, ti druzí, jejich podoby i způsoby jednání se stávají zástupci „reálu“, který obklopuje každého, kdo na sebe bere úkol básníka – toho, kdo musí udržovat vážnost slova ve světě žvanění. Tím se Špangerova poezie dostává do blízkosti pozdní poezie Karla Šiktance.

Básníku

Druhou polohu Špangerovy poezie tvoří odlišná situace i prostor. Vyzvzdorované návraty do „svatého“ bezčasí, srozumění s vlastním úkolem, až romanticky vyhocené. A opět – v nejmladší české poezii se ozývá ona revolta vůči zlhostejnému světu, má jistě v sobě daleko víc řvavosti a naštvání. Špangerova lyrika spíše naznačuje, ale za to naplňuje pozoruhodným klidem až smířením s údělem, který – byť si navenek zcela nepatří – je lidsky závazný. A ovšem, ozývá se i kus sebeironie:

Básníku,/ co hledáš v tom údolí/ zapřisáhlých realistů./ Přes zed' školy/ jak přes zed' mlčení/ jde slyšet tlukot tuláckého srdce,/ které uvízlo jak průhledná záložka/ v modrobílém sešitě./ Je to jako krátký zimní den,/ jež nikdo nespatří,/ neucítí;/ na vyhrěznutých tepnách/ tepe přetlak/ poezie. (s. 101)

Kontrast subjekt × zbytek světa, přesně zformulovaný ve zkratce „zapřisáhlých realistů.“ Jak samozřejmě to zní ve vztahu k dnešku, kdy bychom realismus rádi naordinovali i krajině a slunci, aby nás nechalo žít si spokojené životy a sklápala se svými suchy a požáry. Jak přesná ve vztahu ke všem mírotvůrcům a ochranitelům tradic, jak přesný ve vztahu ke kýči, který vstoupil do české literatury neviděn a nepoznán, protože přece se aspoň čte. A ještě jeden důležitý motiv, ve sbírce silně akcentovaný – neschopnost školy jako instituce být víc než jen výrobnou produktivních občanů, přes její zed' totiž, „jak přes zed' mlčení“ přece ještě lze zaslechnout

tep srdce. Ovšem jakoby jí navzdory. No a v neposlední řadě precizní práce se zvukem básně – „Tlukot tuláckého srdce“, stejně jako „tepe přetlak poezie“ jsou silné zvukové momenty akcentující to základní – svět může umrtvovat, ale pokud neoslyšíme pradávný vzkaz, možná bude potřeba vyhřeznutých tepen, ale ještě přece ucítíme, skutečně, hapticky, tep srdce, života, poezie. Jistě, je to starosvětské, ale také velice přesné a v mnohém navazující na halasovskou výzvu z básně *A co básník*.

Zkrátka – poezie *Stěn ze skla* je individuální a osobní, vztahující se nejen k subjektu básně, ale i ke čtenáři, který myslí čtení vážně – máme právo oslyšet hlas volající k sounáležitosti, k otevřenosti a řekněme nadneseně i k bolestivosti tohoto světa? Otázka, která je stále platná i palčivá.

Knížka je dobře editorsky vyvedená a Libor Martinek opět prokázal hodnotu, která je s jeho prací spojena, schopnost sloužit – literatuře, jejím tvůrcům, čtenáři. Knížka je obsáhlý „špalík“, graficky si vystačí s barevnou obálkou a dál jen texty a texty, pečlivě připravené. Mezi čtenářem a básní nestojí nic. Klíče musí čtenář hledat u sebe, jako tajné setkání při předávání cenných spisků proto, že je důležité je číst, ne mít v knihovně.

RENÉ KOČÍK

Ještě jeden dopis na letní Bystřičku

Pablo,
přelezl jsem zed' starého hřbitova na okraji města, z dlaní sfoukl sytě rudý prach drolicích se cihel, tleskl. Horké haličské slunce rozpalovalo kirkut, ten zelený ostrov dávno zapomenutých mrtvých, má protáhlý tvar, je to loď se zkroucenými stožáry hrušní, která s nákladem tisíců kostí v podpalubí tiše vyplouvá do narůžovělé, solí prosáklé krajiny. Halit-Halič! Z vysoké nesečené trávy trčelo pár ulámaných náhrobků, z nichž před lety nestihli udělat honosnou lvovskou dlažbu, svítily hexagramy. Čí kovotepecké ruce vytvořily Šalamounovu pečeť na železné bráně?

Snad právě sem kdysi přivezli jeho ztuhlé tělo, které na rohu ulic Czackého a Mickiewicze leželo v kaluži krve celý den. Ghetto, černý čtvrtek 19. listopadu 1942, dvě rány do týla

po výstřelech z revolveru gestapáka Günthera, bochník chleba se vykutálel z podpaží... Bruno Schulz, padesát let, žid.

„Víš,“ řekla mi ráno matka, „Mesiáš přišel. Už je v Samboru.“ První věta románu, jehož rukopis prý ukryl u přátel, když se černý dráp smrti zasekl do jeho Republiky snů. Životní dílo, kterého se mělo zmocnit gestapo, později KGB. Naděje, že drobným písmem popsané zažloutlé listy někde stále existují, živená historkami o tajemných anonymních nabídkách k odkoupení textu. Mesiáš v sejfu maniakálního sběratele? V archivech tajných služeb? Mesiáš, který možná nikdy nebyl napsán.

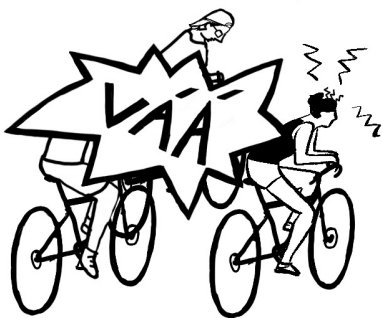
Pablo, může se člověk rozesmutnit při vzpomínce na neznámé lidi? Je možné cítit stesk po časech, které jste nikdy neprožili, po místě, které jste předtím nikdy neviděli? Slova Itala Leonarda Colombatiho, kterými vystihl pocity, jež v generacích čtenářů vyvolává více než půlstoletý neapolský román *Smrtelně raněný*, platí i pro haličský *Drohobyč*. Bohumil Hrabal se, jak víme, sem odstěhoval, hned jak dočetl Skořicové krámy, a bydlí tu dodnes. Kdo chce znát adresu, podtrhne si: Krokodýlí ulice číslo 24. Stvořitele snových světů Bogan naučil pít pivo, zvláště to z knížecího pivovaru Marie Tarnovské chutná oběma. Brunovi po něm trochu narostlo břicho. Pozoruji je oba z oken Melounové kavárny. Zabráni do hovoru, *oblouzeni světlem, listují v té velké knize prázdnin, jejíž všechny stránky pálí třpytem a na dně mají dužinu zlatých hrušek, sladkých k omdlení*. Vědí, že slova, s nimiž každodenně zacházejí, nabírají je do úst, vrhají na papír, jsou vzácné zlomky pradávných a věčných příběhů. Kdo je ta mladá žena s antracitovými vlasy u kulatého stolku v rohu? Józefina Szelińska! Juna, kterou Bruno zanedlouho požádá o ruku. A v městečku se zastaví čas...

Pablo, ano, je možné cítit stesk po časech, které jste nikdy neprožili, rozesmutnit se při vzpomínce na lidi, které jste neznali. Ale je přirozenější cítit stesk po časech, které jste prožili, s lidmi, které znáte. Je možné se do těch časů navracet?

Posílám pozdravy nikoli nostalgické.

Drohobyč, srpen 2026

CESTOU K BALATONU
NAŠ DOJEL DRAHOŠ.

PROMARNĚNÁ ŠANCE

POPRVÉ JSEM TU BYL
V ROCE '77, KDYŽ
SE BUDOVALA
STANOVNICE.

FILIP PÍŠE:

JANAZAPA'26

MA'M HO
PŘEDJET?

RADŠÍ NE, KDYŽ
BY TĚ VIDĚL, UŽ
BY NESEDL NA KOLO.

DOBŘE.

TEXTY, číslo 87

šéfredaktor: Pavel Kotrla,

redakce: Jakub Chrobák, René Kočík,

Dalibor Malina, Martin Lukáš, Ondřej Hložek;

redakční rada:

Tomáš Vašut, Martin Škabraha;

registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X

internetová adresa: <http://casopis-texty.cz>

Nevyžádané texty nevracíme ani neelektrujeme.

Neprodejné. Zdarma.

Kontaktní adresa:

Pavel Kotrla, Bystřička 267, 756 24

<http://kotrla.com>, pavel@kotrla.com